

Asia: VN/17314/2022

Luonnos hallituksen esitykseksi laeiksi kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annetun lain ja ulkomaalaislain 56 §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Opetusalan Ammattijärjestö OAJ kiittää mahdollisuudesta lausua esitysluonnoksesta ja pitää hallituksen esitystä laeiksi kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annetun lain ja ulkomaalaislain 56 §:n muuttamisesta kannatettavana. Esitys vastaa OAJ:n aiemmin tekemiä ehdotuksia.

Lakiesityksessä ehdotetaan kolmannen maan kansalaiselle tutkijalle voimassaololtaan pidempää oleskelulupaa kuin tällä hetkellä voimassa olevassa laissa. Lisäksi jatko-opiskelijana olevalle lakiin esitetään omaa säädöstä. Kansainvälistyvä korkeakoulutus ja tutkimus ovat osa Suomen menestysstrategiaa ja molemmat esitykset tukevat tätä tavoitetta.

Kolmansista maista tulevien tutkijoiden oleskelulupa pitenee

Lakiesityksessä esitetään tutkijalle jatkossa myönnettäväksi oleskelulupa neljäksi vuodeksi tai enintään korkeakoulun kanssa tehtävän sopimuksen voimassaoloajaksi, jos sopimus on alle neljä vuotta voimassa. Tilanne paranee huomattavasti aiempaan, jolloin oleskelulupa on voitu myöntää

kerrallaan kahdeksi vuodeksi, vaikka tutkijan sopimus korkeakoulun kanssa olisi ollut pidempi. Tämä vahvistaa näkemyksemme mukaan Suomen houkuttelevuutta ja helpottaa kolmansista maista tulevien tutkijoiden kotoutumista Suomeen.

Jatkotutkintoa suorittaville tutkijoille oma säännös

Jatko-opiskelijoiden osalta lakiin esitetään omaa uutta säännöstä. Esityksellä tehtäisiin mahdolliseksi myöntää jatkotutkintoa tekeväälle tutkijalle oleskelulupa tutkinnon suorittamisen ajaksi ensin viideksi vuodeksi. Selvitys turvatusta toimeentulosta vaadittaisiin aikaisempaan verrattuna

ainoastaan ensimmäiseltä vuodelta. Toimeentulo tulisi kuitenkin olla turvattu koko oleskelun ajalta ja tätä valvottaisiin viranomaisten toimesta. OAJ kannattaa muutosta, ja näillä muutoksilla jatko-opiskelijan sääntely yhdenmukaistuisi korkeakouluopiskelijoita koskevan säätelyn kanssa. Mikäli jatkotutkintoa ei ole suoritettu viiden vuoden aikana, väitöskirjatutkija voisi hakea jatko-oleskelulupaa tutkinnon loppuun saattamiseksi. Jatko-oleskelulupaan edellytetään korkeakoulun selvitystä jäljellä olevan tutkimuksen kestosta ja tällöin oleskelulupa voitaisiin myöntää enintään neljäksi vuodeksi. Esitykset parantavat merkittävästi jatkotutkintoa tekevän tutkijan asemaa ja mahdollistavat keskittymisen tutkinnon suorittamiseen viiden vuoden ajan.

Kotoutuminen on pitovoimaa

Pidämme hyvänä, että näillä muutoksilla osaltaan vahvistetaan tutkijan sitoutumista ja jäämistä Suomeen. Pidempi oleskeluluvan voimassaoloaika mahdollistaa työrauhaa keskittyä jatko-opintoihin ja tutkimustyöhön. Tämä voi motivoida tutkijoita pysyvämpään oleskeluun ja integroitumiseen Suomeen, mutta ei yksin takaa kotoutumista. Korkeakouluilta odotetaan isompaa vastuuta osaltaan opiskelijoiden ja tutkijoiden kotouttamisessa ja työllistymisestä Suomeen. Tämä tehtävä ei ole ollut aikaisemmin korkeakoulujen toiminnan ytimessä eikä ole vielä riittävästi resursoitu. Talent Boost -ohjelman pohjalta luotuja hyviä käytänteitä on skaalattava yhä sujuvimmiten korkeakoulujen ja alueiden kesken.

Maahanmuuttajalla täytyy olla mahdollisuus saavuttaa sellaiset kielen perustaidot, että hän pystyy toimimaan, opiskelemaan ja työskentelemään ympäröivässä kieliyhteisössä tasavertaisena muiden kanssa. Korkeakouluissa maahanmuuttajataustaisten kielenoppimisen erilaiset tarpeet on otettava

huomioon. Maahan tulevalla pitää olla aito oikeus suorittaa väitöskirjaopintojen ja tutkijan tutkimustyön aikana S2-opintoja.

Yhteistyö eri oppilaitosten välillä tukisi kielen ja kulttuurin oppimista. Esimerkiksi vapaan sivistystyön oppilaitosten roolia kielen ja kulttuurin opinnoissa on vahvistettava ja niiden tarjontaa on tehtävä paremmin näkyväksi. Yhteistyönmahdollisuutta vapaan sivistystyön oppilaitosten ja työnantajien välillä on helpotettava niin informaatio-ohjauksella kuin siihen kohdistetun resurssinkin myötä.

Maahantulokäytänteiden nopeuttamiseksi maahanmuuttovirastolle ja edustustoille on varattava riittävät resurssit lupien käsittelyyn ja seurantaan. Lisäksi poikkihallinnollista yhteistyötä ja tiedonkulkua eri hallinonalojen välillä on vahvistettava. Lain täytäntöönpanossa on huolehdittava viranomaisten tulkintojen yhdenmukaisuudesta ja ohjeistuksen selkeydestä.

Toisen asteen koulutus ja vapaan sivistystyö ovat myös tärkeä osa kansainvälistymistämme

Suomen menestystarina tarvitsee korkeakoulutettujen lisäksi toisen asteen koulutustaustalla olevia henkilöitä työmarkkinoille. Pitkän tähtäimen osaajapulaan vastaamiseksi tarvitaan kv-opiskelijoiden rekrytoinnin vahvistamista myös ammatilliseen koulutukseen ja lukioihin.

Oleskelulupakäytänteitä on saatu ansiokkaasti selkeytettyä korkeakouluopiskelijoiden osalta jo aikaisemmin ja tämä esitys parantaa tutkijoiden ja väitöskirjaa tekevien asemaa. Jatkossa tarkasteluun tulee ottaa toisen aste. Edelleen toisen asteen tutkinnon suorittaneiden asema jää heikommaksi suhteessa korkeakouluopiskelijoihin, sillä heille oleskelulupa myönnetään tilapäisenä. OAJ näkee, että toisen asteen koulutuksen osalta olisi tarkoituksenmukaista tehdä samankaltainen esitys lainsäädäntöön kuin korkeakouluopiskelijoille.

Opetusalan Ammattijärjestö OAJ

Hanna Tanskanen, erityisasiantuntija

Nina Lahtinen, koulutusjohtaja

Tanskanen Hanna
Opetusalan ammattijärjestö OAJ ry